

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Żyrardowie

Kalendarium

XVII w. - pierwsi ewangeliccy osadnicy przybywają na południowo-zachodnie Mazowsze

1645r. - Hieronim Radziejowski osiedlił „holendrów” w dobrach królewskich pod wsiami Baranów, Kaski, Jaktorów i Szczawinek, czyli okolice dzisiejszego Żyrardowa. Władysław IV wytycza ziemię do zagospodarowania.

1759 r. - Starosta troszyński Andrzej Cichocki założył osadę Troszyn Niemiecki. Powstały również w okolicach Gębina nowe kolonie ewangelickie: Borki, Kępa Tokarska i Wiączemin.

1760 r. - właściciel dóbr iłowskich, Antoni Dąbski, osiedlił nad Wisłą luteran przybyłych z Wirtembergii. Przypuszczalnie powstały wówczas wsie „holenderskie”: Kępa Antonińska, Kępa Bieniewska, Kępa i Łęg Januszewski oraz Kępa Pieczyńska.

1775 r. w Iłowie-Wsi powstaje pierwszy na zachodnim Mazowszu kościół ewangelicki Fundatorem parafii był kasztelan sochaczewski Adam Lasocki.

1804 r. - minister Hoym zarządził kasatę miejscowego klasztoru bernardynów.

1805 roku budynek kościoła po zlikwidowanym klasztorze otrzymali mieszkający w Łowiczu ewangelicy. Został im jednak odebrany w rok później po wkroczeniu wojsk napoleońskich.

1804 r. - Hrabia Feliks Łubieński wystąpił z inicjatywą utworzenia parafii ewangelicko-augsburskiej w Wiskitkach.

W kwietniu 1818 r. Komisarz obwodu sochaczewskiego rozpatrzył negatywnie wniosek ewangelików o zwrócenie im na nabożeństwa kościoła pobernardyńskiego. Dopiero w roku **1820** Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zgodziła się na przekazanie pobernardyńskiego kościoła ewangelikom. W listopadzie tego samego roku wyżej wymieniona komisja postanowiła utworzyć w Łowiczu filiał podlegający parafii w Wiskitkach

w lipcu 1822 r. posługę pastora objął ks. Michał Streinbrecher. Parafia liczy 31 osiedli ewangelickich, z czego cztery miejskie: Mszczonów, Błonie wyznaczały wschodnią i południową granicę parafii, Nieborów koło Łowicza to zachodnia granica, na północy sięgała po Sochaczew i wieś Gawłów. **W październiku 1823r.** Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powiększyła wiskicką parafię, włączając do niej Łowicz i okoliczne osiedla ewangelickie

1823 r. – pożar zabudowań należących do wiskickiej parafii.

23 września 1827 roku pastor Gustaw Ludwik Schwartz zostaje proboszczem parafii w Wiskitkach.

W 1828 roku pastor Gustaw Ludwik Schwartz dokonał analizy finansowej w wyniku której okazało się, iż ewangelicy tej parafii, bez otrzymania pomocy z zewnątrz nie zdołają podjąć kosztów budowy nowego kościoła.

15 kwietnia 1836 r. Generalny Konsystorz Wyznań Ewangelickich skierował do Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego wniosek o utworzenie parafii w Łowiczu i podporządkowanie mu filii w Wiskitkach, a dwa tygodnie później, ksiądz Fryderyk Jakub Teichman, dokonał uroczystej erekcji parafii

1852 roku członkowie filii w Wiskitkach zamówili projekt i kosztorys budynku kościoła, domu pastorskiego z zabudowaniami gospodarczymi i szkoły.

w **1854 r.** rozpoczęcie budowy kościoła w Wiskitkach.

w **1855 r.** Konsystorz Ewangelicko – Augsburski przywrócił filiałowi wiskickiemu rangę parafii, wyznaczając na administratora Rudolfa Zirkwitza

w **1862 r.** ukończenie budowy kościoła w Wiskitkach.

W **1888 r.** pastor wiskicki, ksiądz Juliusz Bursche, rozpoczął przygotowania do budowy niewielkiego domu modlitwy w Żyrardowie.” Jednak jeszcze w tym samym roku zostaje przeniesiony do parafii w Warszawie, a jego zamiary kontynuuje nowy pastor Rudolf Gustaw Gundlach.

1898 roku zakończono budowę kościoła ewangelicko-augsburskiego i przeniesienie parafii do Żyrardowa Uroczystego poświęcenia dokonał 25 września tegoż roku superintendent generalny Karol Gustaw Manitius.

ok. 1898 r. powstał w Wiskitkach **Dom Miłosierdzia**, w którym chorymi opiekowały się diakonisy

lata 1898 – 1918 pastor Hugo Wosch zbudował jeszcze nieopodal kościoła salę konferencyjną, mieszkanie dla kantora (organisty) i zakrystianina.

W **okresie międzywojennym** działa przy parafii Stowarzyszenie Młodzieży Ewangelickiej oraz stowarzyszenie kobiece. Chlubą parafii jest chór męski i chór mieszany prowadzony długi czas przez organistę Ad. Hauptmanna.

W **okresie międzywojennym** parafia terytorialnie obejmowała obszar od północy – Sochaczew po Ożarów, na południe granica sięgała Mszczonowa (związany z parafią był filiał w Karolewie), na zachodzie Rawka, na wschodzie obejmowała Milanówek-Grodzisk.

W **1915 r.** - władze carskie wywożą ewangelików z Żyrardowa w głąb Rosji.

w **1918** roku powrót nielicznych żyrardowskich ewangelików z rosyjskiego wygnania. Parafia znacznie się wyludniła; jedni zmarli, inni wyemigrowali za granicę, jeszcze inni nie znajdując na miejscu zatrudnienia wyjeżdżają w inne regiony Polski.

Po roku **1918** działała szkoła im. Mikołaja Reja w Żyrardowie, do której uczęszczały dzieci wyznania: ewangelicko-augsburskiego, ewangelicko-reformowanego i baptystycznego.

Od **stycznia 1940 roku** zabroniono używania mowy polskiej w czynnościach kościelnych.

1941 roku zabroniono odprawiania nabożeństw w języku polskim. odtąd odbywały się one pod pretekstem Komunii św.

Latem **1944 roku** wschodni front wywołuje panikę, ogromna większość parafian zostaje wywieziona na zachód, rozproszona, pozbawiona własności i majątku.

Koniec 1944 roku ówczesny wikariusz parafii żyrardowskiej, ks. E. Romański podejmuje próbę na nowo zorganizowania polskiej parafii.

16 styczeń 1945 rok przechodzący front uszkodził kościół. Uszkodzenia nie był zbyt duże, szybko starano się naprawić straty.

1976 rok odsprzedanie kościoła ewangelicko-augsburskiego parafii rzymskokatolickiej.